Eerste Kamer der Staten-Generaal

1

Vergaderjaar 2023–2024

33 996 Wijziging van de Wet op de kansspelen, de Wet op de kansspelbelasting en enkele andere wetten in verband met het organiseren van kansspelen op afstand

X

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 20 september 2023

De leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid[1] hebben in de vergadering van 20 juni 2023 beraadslaagd over de brief van de Minister voor Rechtsbescherming van 26 april 2023 over de monitoringsrapportage online kansspelen voorjaar 2023 van de Kansspelautoriteit en de brief van de Minister van 1 juni 2023 over de voortgang van de Wet kansspelen op afstand.[2]De leden van de fracties van **D66** en de **Partij voor de Dieren** hebben naar aanleiding van de voorgenoemde brieven een aantal vragen. De leden van de fracties van de **BBB**, **GroenLinks-PvdA**, **ChristenUnie**, **JA21**, **SP** en **OPNL** sluiten zich aan bij de vragen gesteld door de leden van de fracties van D66 en de Partij voor de Dieren.

Naar aanleiding hiervan is op 28 juni 2023 een brief gestuurd aan de Minister voor Rechtsbescherming.

De Minister heeft op 18 september 2023 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
Van Dooren

[1] Samenstelling:
Croll (BBB) *(ondervoorzitter)*, Marquart Scholtz (BBB), Heijnen (BBB), Griffioen (BBB), Veldhoen (GroenLinks-PvdA), Recourt (GroenLinks-PvdA), Kluit (GroenLinks-PvdA), Ramsodit (GroenLinks-PvdA), Martens (GroenLinks-PvdA), Vogels (VVD), Van den Berg (VVD), Meijer (VVD), Doornhof (CDA), Van Toorenburg (CDA), Dittrich (D66) *(voorzitter)*, Belhirch (D66), Bezaan (PVV), Nicolaï (PvdD), Van Bijsterveld (Ja21), Janssen (SP), Talsma (CU), Van den Oetelaar (FVD), Van Dijk (SGP), Hartog (Volt), Van Rooijen (50PLUS), Van der Goot (OPNL).

[2] *Kamerstukken I* 2022/23, 33 996, V; *Kamerstukken I* 2022/23, 33 996, W.

kst-33996-X
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2023

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Minister voor Rechtsbescherming

Den Haag, 28 juni 2023

De leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid hebben in de vergadering van 20 juni 2023 beraadslaagd over uw brief van 26 april 2023 over de monitoringsrapportage online kansspelen voorjaar 2023 van de Kansspelautoriteit en uw brief van 1 juni 2023 over de voortgang van de Wet kansspelen op afstand.[3]De leden van de fracties van **D66** en de **Partij voor de Dieren** hebben naar aanleiding van de voorgenoemde brieven enkele vragen. De leden van de fracties van de **BBB**, **GroenLinks-PvdA**, **ChristenUnie**, **JA21**, **SP** en **OPNL** sluiten zich aan bij de vragen gesteld door de leden van de fracties van D66 en de Partij voor de Dieren.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

In de monitoringsrapportage staat dat minderjarigen en jongvolwassenen als kwetsbare groep extra bescherming verdienen[4]. Daarom schenkt de wet ook extra aandacht aan hen. De leden van de D66-fractie vinden het belangrijk dat kwetsbare personen extra beschermd worden tegen de risico's van online kansspelen. Heeft u zicht op andere (kwetsbare) groepen in de samenleving die extra vatbaar zijn voor een kansspelenverslaving? Wat wordt er voor deze groep(en) gedaan om verslaving tegen te gaan en is dit aantoonbaar succesvol? Hoe zijn de gevolgen van de coronapandemie (nog steeds) zichtbaar als het gaat om jongeren en hun deelname in online kansspelen?

U geeft aan in uw brief van 26 april 2023 het aantal ongerichte reclames in te willen perken. De leden zien de noodzaak van het inperken van ongerichte reclames ook in, met name omdat deze reclames vaak invloed hebben op jongeren. Vanaf 1 juli 2023 is ongerichte reclame voor online kansspelen verboden. Wanneer verwacht u het resultaat te kunnen merken van het verbod op ongerichte reclame? Zijn er -naast ongerichte reclame- ook andere wijzen waarop kwetsbare groepen in aanraking kunnen komen met online kansspelen. Zo ja, hoe bent u van plan deze aan te pakken?

Uit het monitoringsrapport blijkt dat jongvolwassenen relatief meer aan sportweddenschappen deelnemen en dat het aantal Cruks-bevragingen steeg rond de periode van het WK voetbal (november 2022)[5]. Kunt u toelichten of jongvolwassenen ook gebruik maken van Cruks en of deze beheersmaatregel bekend is onder deze groep?

De leden van de fractie van D66 zijn positief over de kanalisatie van illegale naar legale aanbieders op het gebied van online kansspelen. De kanalisatiegraad is toegenomen waardoor 92% van de spelers speelt bij een legale aanbieder.[6] Hoe verwacht u dat de kanalisatie zich verder ontwikkeld?

---

[3] *Kamerstukken I* 2022/23, 33 996, V; *Kamerstukken I* 2022/23, 33 996, W.
[4] Monitoringsrapportage p. 8.
[5] Monitoringsrapportage p. 4.
[6] Monitoringsrapportage p. 4.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren hebben vijf vragen naar aanleiding van de monitoringsrapportage online kansspelen voorjaar 2023.

Het aantal spelers(accounts) steeg tussen juli 2022 en januari 2023 met 53%. Maandelijks gokken gemiddeld 365.000 spelers online. Ruim 60% van de spelers is nieuw. Zij gokten niet voordat de markt op 1 oktober 2021 werd gelegaliseerd.[7] Het doel van het legaliseren van de online gokmarkt, was om spelers uit de onveilige illegale gokwereld te halen en te verplaatsen naar de veiliger geachte legale gokmarkt. Vindt u dat uw opzet is geslaagd? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

Erkent u dat de legalisering van de online gokmarkt bijdraagt aan potentiële gokverslaving van (voornamelijk) jongvolwassenen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat gaat u eraan doen om deze groep gebruikers te beschermen tegen verslaving? Erkent u dat de legalisering van de online gokmarkt bijdraagt aan potentiële schuldenproblematiek van (voornamelijk) jongvolwassenen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, beschouwt u dit niet als een signaal om online gokken weer te verbieden? Indien u dat niet zo ziet, welke maatregelen gaat u dan nemen om te voorkomen dat een grote groep jongeren in de schulden raakt? Bent u voornemens om via een voorlichtingscampagne jongvolwassenen te wijzen op de risico's van online gokken? Bent u voornemens om in samenwerking met het Ministerie van VWS en OCW aandacht te vragen voor deze problematiek via bijvoorbeeld huisartsen, verslavingsartsen en onderwijs op middelbare scholen? Hoeveel verslaafde jongeren acht de Minister acceptabel?

Hoeveel geld verdiende de Nederlandse staat met de online gokmarkt tussen 1 oktober 2021 en 1 oktober 2022? Hoeveel was dat in vergelijking met de inkomsten een jaar eerder – voordat de online gokmarkt werd open gesteld?

Hoe bent u voornemens om de bekendheid van Loket Kansspel en het Centrale Register Uitsluiting Kansspelen (Cruks) te vergroten?

Is het zo dat spelers die eerst online met gokken in aanraking komen, sneller geneigd zijn om ook in een casino te gaan gokken? Is er onderzoek gedaan naar die mogelijke tendens? Zo ja, kunt u dat onderzoek delen met de leden? Zo niet, bent u bereid om zulk onderzoek in te stellen?
De leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid zien uw reactie – bij voorkeur binnen vier weken – met belangstelling tegemoet.

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
B.O. Dittrich

[7] NOS Nieuws, 26 april 2023, « Gokbedrijven verdienen 1,1 miljard in jaar na legalisering; verdubbeling accounts» (https://nos.nl/artikel/2472904-gokbedrijven-verdienen-1-1-miljard-in-jaar-na-legalisering-verdubbeling-accounts).

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR RECHTSBESCHERMING

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 september 2023

Hierbij zend ik uw Kamer de antwoorden op de schriftelijke vragen van de leden van de fracties D66 en de Partij voor de Dieren van uw commissie voor Justitie en Veiligheid over mijn brieven aan uw Kamer van 26 april en 1 juni 2023 met betrekking tot de monitoringsrapportage online kansspelen voorjaar 2023 van de Kansspelautoriteit en over de voortgang van de Wet kansspelen op afstand.[8] Deze vragen werden ingezonden op 28 juni 2023 met kenmerk 165409.03U.

De Minister voor Rechtsbescherming,
F.M. Weerwind

[8] *Kamerstukken I* 2022/23, 33 996, V; *Kamerstukken I* 2022/23, 33 996, W.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

In de monitoringsrapportage staat dat minderjarigen en jongvolwassenen als kwetsbare groep extra bescherming verdienen.[9] Daarom schenkt de wet ook extra aandacht aan hen. De leden van de D66- fractie vinden het belangrijk dat kwetsbare personen extra beschermd worden tegen de risico's van online kansspelen.

Vraag:
Heeft u zicht op andere (kwetsbare) groepen in de samenleving die extra vatbaar zijn voor een kansspelenverslaving?

Antwoord:
De bepalingen in de wet- en regelgeving rond kansspelen op afstand zijn erop gericht consumenten en kwetsbare personen in het bijzonder te beschermen. Sommige groepen zijn daarbij beter inzichtelijk te maken en te identificeren dan andere groepen. Mensen die op grond van hun leeftijd, achtergrond, ervaring of andere omstandigheden extra gevoelig zijn voor verslaving worden in het algemeen als kwetsbare groepen in het kader van kansspelbeleid aangemerkt. Bekend is bijvoorbeeld dat jongvolwassenen een minder goede impulscontrole hebben dan volwassenen en daarom kwetsbaar zijn. Daarnaast is bekend dat mensen met verslavingsproblematiek kwetsbaar zijn in verband met die verslaving. Mensen met een verstandelijke beperking kunnen risico's van kansspelen minder goed overzien en mensen met schuldenproblematiek kunnen verleid worden om hun schulden met kansspelen op te willen lossen. Daarnaast zijn uiteraard nog andere situaties denkbaar waarin mensen al dan niet tijdelijk extra kwetsbaar of gevoelig zijn voor de risico's van kansspelen.

Vraag:
Wat wordt er voor deze groep(en) gedaan om verslaving tegen te gaan en is dit aantoonbaar succesvol?

Antwoord:
Verslavingspreventie is een belangrijk doel van het kansspelbeleid. In de wet- en regelgeving voor kansspelen op afstand zijn bepalingen opgenomen om te voorkomen dat (kwetsbare) spelers problematisch speelgedrag ontwikkelen of verslaafd raken. Kansspelaanbieders hebben daarbij een belangrijke zorgplicht. Zo moeten aanbieders adequaat interveniëren wanneer een speler risicovol speelgedrag vertoont volgens een interventieladder. Dit kan naast pop ups of andere meldingen bijvoorbeeld betekenen dat een persoonlijk onderhoud moet worden gevoerd op het moment dat een speler vaak in korte tijd veel geld verspeelt. Als uiterste middel is er het Centraal register uitsluiting kansspelen (Cruks). Spelers die in Cruks zijn opgenomen hebben minimaal zes maanden geen toegang tot vergunde online kansspelen, speelcasino's en speelautomatenhallen. Spelers kunnen zichzelf op elk moment vrijwillig inschrijven in Cruks, om zichzelf te beschermen tegen problematisch speelgedrag of tegen het verliezen van geld door deelname aan kansspelen. Zij kunnen in het uiterste geval door derden, zoals kansspelaanbieders of door mensen in hun omgeving, worden voorgedragen voor Cruks. Naast de wettelijke maatregelen rond verslavingspreventie wordt gewerkt aan een werkagenda om aan vier doelen invulling te geven. Deze doelen zijn: geïnformeerde speler en omgeving, passende interventies, passende zorg en kennis over kansspelverslaving.

[9] Monitoringsrapportage p. 8.

In de gezamenlijke werkagenda verslavingspreventie worden de lopende en toekomstige activiteiten opgenomen om de vier doelen te bereiken. Dit zijn bijvoorbeeld maatregelen op het gebied van voorlichting en bewustwordingsactiviteiten, een scherper kader voor de invulling van de zorgplicht van aanbieders, in het bijzonder op het gebied van speellimieten en periodiek onderzoek naar het aantal spelers met een matig of hoog risico op kansspelverslaving.

Bij de bewustwordingsactiviteiten moet voorkomen worden dat deze onbedoeld juist interesse voor kansspelen wekken, daarom is er voor gekozen om geen brede voorlichtingscampagne te doen. In 2023 wordt onderzocht of en hoe het jongvolwassenen alsnog gericht kunnen worden geïnformeerd over de risico's van kansspelen en de beschikbare middelen voor hulp. In samenwerking met het Trimbos-instituut wordt gewerkt aan signalering van en begeleiding bij risicovol of problematisch gokgedrag onder jongvolwassenen. Dit zal (als pilot) binnen het programma «Helder op school» worden aangeboden op scholen, in de tweede helft van 2024 start de implementatie hiervan op Mbo-scholen. Ook mensen met schuldenproblematiek zijn kwetsbaar voor de negatieve effecten van kansspelen. In samenwerking met de Nederlandse Schuldhulp Route is een plan voor een Geldfitpilot ontwikkeld waarmee mensen waarbij sprake is van schulden als gevolg van deelname aan kansspelen beter worden geïnformeerd over de risico's van kansspelen en de beschikbare hulp. Naar verwachting wordt de Geldfitgids opgeleverd in de eerste helft van 2024. Tot slot is de e-learning die Jellinek heeft ontwikkeld voor eerstelijnsprofessionals op het gebied van kansspelverslaving verouderd. In 2023 wordt onderzocht of de e-learning nog voldoende aansluit bij de informatiebehoefte van de eerstelijnsprofessionals. In 2024 wordt besloten of deze e-learning wordt geüpdatet en/of zal worden gezocht naar passendere communicatiemiddelen voor de eerstelijnsprofessionals. De uitvoering hiervan wordt gefinancierd vanuit het Verslavingspreventiefonds.

Er zijn er signalen dat verslavingspreventie nog beter moet, zoals bijvoorbeeld blijkt uit het onderzoek van de Ksa naar de invulling van de zorgplicht bij aanbieders van online kansspelen.[10] Daarom zet ik in op bijsturing van regels, aanvullende bewezen preventiemaatregelen en monitoring. Ik streef ernaar de hiervoor benodigde regelgeving begin volgend jaar in consultatie te kunnen geven. Het is nu nog te vroeg om de hele aanpak als succesvol of niet succesvol te beoordelen, maar ik zal de effecten van de verschillende activiteiten nauwgezet volgen. In de evaluatie van de Wet kansspelen op afstand in 2024 zal voorts gekeken worden of verslavingspreventie binnen de wet als effectief kan worden beoordeeld. Ik zet mij ervoor in om kansspelverslaving tegen te gaan, verslaving helemaal voorkomen acht ik daarbij niet realistisch.

Vraag:
Hoe zijn de gevolgen van de coronapandemie (nog steeds) zichtbaar als het gaat om jongeren en hun deelname in online kansspelen?

Antwoord:
In mijn brief van 17 maart 2022 heb ik uw Kamer geïnformeerd over aanvullende informatie uit de nieuwe meting modernisering kansspelbeleid (2021) waarbij een analyse is gedaan van de data die de onderzoekers reeds verzameld hebben ten behoeve van een eerder onderzoek.[11]

---

[10] Online kansspelaanbieders moeten sneller en beter ingrijpen bij mogelijke probleemspelers – Kansspelautoriteit.
[11] *Kamerstukken II*, 2021/22, 24 557, nr. 193.

De conclusie van de onderzoekers was dat deelname aan online kansspelen tijdens het eerste jaar met coronamaatregelen is toegenomen. Deze toename is niet aantoonbaar onder jongeren (16 tot en met 24 jaar). Tegelijkertijd zagen de onderzoekers dat deelname aan landgebonden kansspelen onder de onderzochte leeftijdscategorieën fors is gedaald. De totale daling in deelname aan landgebonden kansspelen is groter dan de toename van deelname aan online kansspelen. Grosso modo is er sprake van een daling van deelname aan kansspelen tijdens het eerste jaar met coronamaatregelen. Een duidelijk causaal verband tussen de coronamaatregelen en deelname met kansspelen is niet te onderzoeken, omdat vele factoren van invloed kunnen zijn op veranderingen in vrijetijdsbesteding van jongeren. Daarom is geen recenter onderzoek gedaan dan het hier genoemde onderzoek.

Vraag:
U geeft aan in uw brief van 26 april 2023 het aantal ongerichte reclames in te willen perken. De leden zien de noodzaak van het inperken van ongerichte reclames ook in, met name omdat deze reclames vaak invloed hebben op jongeren. Vanaf 1 juli 2023 is ongerichte reclame voor online kansspelen verboden. Wanneer verwacht u het resultaat te kunnen merken van het verbod op ongerichte reclame?

Antwoord:
De resultaten zullen direct merkbaar zijn in die zin dat geen reclame voor kansspelen op afstand meer te zien mag zijn op TV, in het straatbeeld en op de radio. Ook op internet is ongerichte reclame verboden en is gerichte reclame alleen onder voorwaarden toegestaan. In hoeverre de beperkingen in reclame zullen leiden tot minder deelname aan online kansspelen is lastig te meten, omdat het verband tussen het al dan niet deelnemen aan online kansspelen en reclame moeilijk vast te stellen is. De vraag in hoeverre mensen op basis van reclames op zoek zijn gegaan naar online kansspelen zal wel worden meegenomen in de toekomstige metingen rond de effecten van online kansspelen.

Vraag:
Zijn er -naast ongerichte reclame- ook andere wijzen waarop kwetsbare groepen in aanraking kunnen komen met online kansspelen. Zo ja, hoe bent u van plan deze aan te pakken?

Antwoord:
Naast ongerichte reclame speelt de omgeving van (potentiële) spelers een grote rol in de kennismaking met kansspelen. Het is ook van belang dat spelers en hun omgeving zich op voorhand bewust zijn van de risico's van kansspelen en de beschikbare middelen voor hulp. Daarom zet ik in op bewustwordingsactiviteiten voor specifieke doelgroepen. Zoals aangegeven in het antwoord op de vraag naar maatregelen rond verslaving, zijn in de afgelopen periode in samenwerking met de Ksa en het Ministerie van VWS plannen voor bewustwordingsactiviteiten voor specifieke doelgroepen ontwikkeld of onderzocht. De nadruk ligt hierbij op jongvolwassenen, mensen met schuldenproblematiek, scholen en eerstelijnszorg professionals.

Vraag:
Uit het monitoringsrapport blijkt dat jongvolwassenen relatief meer aan sportweddenschappen deelnemen en dat het aantal Cruks-bevragingen steeg rond de periode van het WK voetbal

(november 2022).[12] Kunt u toelichten of jongvolwassenen ook gebruik maken van Cruks en of deze beheersmaatregel bekend is onder deze groep?

Antwoord:
Jongvolwassenen maken ook gebruik van Cruks. Begin juli stonden er in totaal 45.787 personen geregistreerd in Cruks. Hiervan waren 2.601 registraties van personen van 18 tot en met 20 jaar en 8.052 van personen van 21 tot en met 25 jaar. Hieruit volgt dat ongeveer 23% van alle inschrijvingen in Cruks is van personen van 25 jaar of jonger.[13] Uit het onderzoek spelersvoorkeuren uit 2022 is gebleken dat spelers Cruks vaak (nog) niet kennen.[14] De Ksa zal in het najaar een pilotcampagne doen om te onderzoeken en te testen op welke manieren de naamsbekendheid van Cruks het beste verhoogd kan worden onder verschillende doelgroepen. Dit gebeurt tevens door middel van de eerdergenoemde bewustwordings-activiteiten.

Vraag:
De leden van de fractie van D66 zijn positief over de kanalisatie van illegale naar legale aanbieders op het gebied van online kansspelen. De kanalisatiegraad is toegenomen waardoor 92% van de spelers speelt bij een legale aanbieder.[15] Hoe verwacht u dat de kanalisatie zich verder ontwikkelt?

Antwoord:
Kanalisatie is geen doel op zich, maar een middel om ervoor te zorgen dat mensen die willen deelnemen aan kansspelen dit kunnen doen bij vergunde aanbieders binnen een omgeving waar maximaal wordt ingezet op consumentenbescherming, verslavingspreventie en het voorkomen van kansspel gerelateerde criminaliteit. Daarnaast is het van belang om illegaal aanbod tegen te blijven gaan. Ik streef ernaar dat met het voldoende attractief blijven houden van legaal aanbod en het tegengaan van illegaal aanbod de kanalisatiegraad stabiel blijft of nog verder toeneemt.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren hebben vijf vragen naar aanleiding van de monitoringsrapportage online kansspelen voorjaar 2023.

Vraag:
Het aantal spelers(accounts) steeg tussen juli 2022 en januari 2023 met 53%. Maandelijks gokken gemiddeld 365.000 spelers online. Ruim 60% van de spelers is nieuw. Zij gokten niet voordat de markt op 1 oktober 2021 werd gelegaliseerd.[16] Het doel van het legaliseren van de online gokmarkt, was om spelers uit de onveilige illegale gokwereld te halen en te verplaatsen naar de veiliger geachte legale gokmarkt. Vindt u dat uw opzet is geslaagd? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

---

[12] Monitoringsrapportage p.4.
[13] De leeftijdscategorieën die uit het Cruks-systeem gehaald kunnen worden sluiten niet aan bij de leeftijdscategorie voor jongvolwassenen zoals die in het Besluit werving, reclame, verslavingspreventie kansspelen is opgenomen (tussen 18 en 24 jaar).
[14] Kantar Public (2022). Onderzoek spelersvoorkeuren 2022.
[15] Monitoringsrapportage p.4.
[16] NOS Nieuws, 26 april 2023, «Gokbedrijven verdienen 1,1 miljard in jaar na legalisering; verdubbeling accounts» (https://nos.nl/artikel/2472904-gokbedrijven-verdienen-1-1-miljard-in-jaar-na-legalisering-verdubbeling-accounts).

Antwoord:
Uit de analyse die aan de monitor van de Ksa ten grondslag lag bleek dat 61% van de spelers die gedurende drie maanden in 2022 bij een online aanbieder speelde gedurende de laatste drie maanden voordat de online markt open ging op 1 oktober 2021 niet speelde. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van het surfgedrag van 6000 deelnemers aan het onderzoek. De hoge kanalisatiegraad is daarmee voor een belangrijk deel terug te voeren op nieuwe spelers. Tegelijkertijd laat de rapportage zien dat er voornamelijk spelers bij lijken te zijn gekomen die minder frequent spelen en dat de totale kanalisatiegraad 92% is. Dat betekent dat een overgroot deel van de spelers speelt bij legaal aanbod. In die zin loopt de kanalisatiegraad vooruit op de verwachting. Dit neemt niet weg dat kanalisatie slechts een instrument is om spelers naar een veiligere kansspelomgeving te leiden. Het daarbij voorkomen van onmatig speelgedrag blijft onverkort belangrijk en aandacht vragen. Daarbij zijn er signalen die om bijsturing vragen, nog voordat de Wet kansspelen op afstand (Wet koa) wordt geëvalueerd in 2024. Deze zien op consumentenbescherming en het voorkomen van kansspelverslaving. Hierover heb ik uw Kamer in mijn brief van 1 juni 2023 geïnformeerd. Daarnaast zet ik in op het steeds nauwkeuriger kunnen monitoren van ontwikkelingen, zodat kan worden bijgestuurd waar nodig en voldoende gegevens beschikbaar zijn om de Wet koa in 2024 te evalueren.

Vraag:
Erkent u dat de legalisering van de online gokmarkt bijdraagt aan potentiële gokverslaving van (voornamelijk) jongvolwassenen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat gaat u eraan doen om deze groep gebruikers te beschermen tegen verslaving?

Antwoord:
Het is nog niet te zeggen of de legalisering van de online kansspelmarkt bijdraagt aan potentiële kansspelverslaving. Het duurt doorgaans een aantal jaren voordat een (kansspel) verslaving zich manifesteert. Uiteraard worden de ontwikkelingen scherp in de gaten gehouden. Ik herken daarbij de zorgen over een mogelijke toename van mensen met een kansspelverslaving. Daarom zet ik, zoals beschreven in mijn brief van 1 juni 2023, extra in op verslavingspreventie, waaronder vroegsignalering, bewustwordingsactiviteiten en ik werk uit hoe de kaders voor speellimieten verbeterd kunnen worden. In 2024 wordt de gehele wet geëvalueerd. Indien nodig kunnen daaruit verdere aanscherpingen op het gebied van verslavingspreventie voortkomen.

Vraag:
Erkent u dat de legalisering van de online gokmarkt bijdraagt aan potentiële schuldenproblematiek van (voornamelijk) jongvolwassenen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, beschouwt u dit niet als een signaal om online gokken weer te verbieden? Indien u dat niet zo ziet, welke maatregelen gaat u dan nemen om te voorkomen dat een grote groep jongeren in de schulden raakt?

Antwoord:
Op dit moment is er geen beeld van een eventuele causale relatie tussen online gokken en de ontwikkeling van schuldenproblematiek onder jongvolwassenen of andere kwetsbare groepen. Dat neemt niet weg dat ik niet wacht tot mogelijke negatieve effecten zichtbaar zijn. De gevolgen van schulden kunnen groot zijn, zeker voor jongeren: hun opleiding kan hieronder lijden en ze beginnen met een achterstand aan hun volwassen leven. Om deze redenen zijn in de Wet koa maatregelen opgenomen ter bescherming van jongvolwassenen en zet ik in op bewustwordingsactivi-

teiten voor mensen met schuldenproblematiek als oorzaak of gevolg van deelname aan kansspelen.

Vraag:
Bent u voornemens om via een voorlichtingscampagne jongvolwassenen te wijzen op de risico's van online gokken? Bent u voornemens om in samenwerking met het Ministerie van VWS en OCW aandacht te vragen voor deze problematiek via bijvoorbeeld huisartsen, verslavingsartsen en onderwijs op middelbare scholen? Hoeveel verslaafde jongeren acht de Minister acceptabel?

Antwoord:
De oververtegenwoordiging van jongvolwassenen in het aantal spelers in combinatie met de kwetsbaarheid van deze doelgroep is zorgelijk. Om deze redenen zet ik in op bewustwordingsactiviteiten voor deze groep. Zoals gemeld in mijn brief van 1 juni 2023 en in de beantwoording van de vragen van D66 in het voorgaande, kijk ik naar mogelijkheden voor gerichte publiekscommunicatie voor de doelgroep jongvolwassenen tussen de 18 en 24 jaar om hen bewust te maken van de risico's van kansspelen en de beschikbare hulpmiddelen. Daarnaast zet ik in op betere signalering van en begeleiding bij risicovol of problematisch gokgedrag onder jongvolwassenen op scholen. In samenwerking met het Trimbos-Instituut, het Ministerie van VWS en de Kansspelautoriteit zal dit binnen het programma Helder op School aangereikt worden aan mbo-, hbo- en wo-instellingen.

Vraag:
Hoeveel geld verdiende de Nederlandse staat met de online gokmarkt tussen 1 oktober 2021 en 1 oktober 2022? Hoeveel was dat in vergelijking met de inkomsten een jaar eerder – voordat de online gokmarkt werd open gesteld?

Antwoord:
De Nederlandse staat heeft inkomsten gehad uit belastingheffing en dividend van de staatsdeelnemingen. De inkomsten worden gemeten per kalenderjaar. In 2021 heeft de Staat na opening van de online markt op 1 oktober circa 30 miljoen euro ontvangen aan belastinginkomsten in het kader van kansspelen op afstand en in 2022 circa 300 miljoen euro. Over 2022 is voorts voor het eerst dividend uitgekeerd door NLO als gevolg van de Koa-activiteiten. Het bedrag dat toen is uitgekeerd aan de staat was € 2 miljoen. Een jaar eerder waren er geen dividenden uitgekeerd. In 2022 heeft Holland Casino geen dividend uitgekeerd vanwege de grote belastingschuld (ontstaan tijdens COVID).

Vraag:
Hoe bent u voornemens om de bekendheid van Loket Kansspel en het Centrale Register Uitsluiting Kansspelen (Cruks) te vergroten?

Antwoord:
De bekendheid van Loket Kansspel en Cruks wordt meegenomen in de bewustwordingsactiviteiten. De Ksa werkt tevens aan een gerichte pilotcampagne onder probleemspelers en partijen die deze mensen helpen bij gokproblemen om het vernieuwde Cruks-systeem onder de aandacht te brengen en de bekendheid van Cruks te vergroten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de verslavingszorgsector, zorgsector en de schuldhulpverlening. Naar verwachting start de pilot na de zomer van dit jaar.

Vraag:
Is het zo dat spelers die eerst online met gokken in aanraking komen, sneller geneigd zijn om ook in een casino te gaan gokken? Is er onderzoek gedaan naar die mogelijke tendens? Zo ja, kunt u dat onderzoek delen met de leden? Zo niet, bent u bereid om zulk onderzoek in te stellen?

Antwoord:
Voor zover bekend is er geen onderzoek gedaan naar de vraag of mensen die eerst online gokken daarna sneller geneigd zijn om in een landgebonden casino te gaan spelen. Ik bekijk de mogelijkheden om een dergelijke onderzoeksvraag mee te nemen in een van de toekomstige onderzoeken.